

llars: a Cardós i Vall Ferrera anomenen *vent d'avall* el del Migjorn (Tavascan, Estaon, *ben de bál* Tor, 1932-1934).

Combinacions especials, d'interès, a part d'aquesta: ja hem vist *en avall* en diversos textos dels Ss. XI-XIII; segueix en ús en els clàssics medievals, com encara avui: «les portades deven ésser d'aytant com lo preu del loguer, de 50 besans en *avall*, comprades», *Consolat*, § 86 (Pard., 125). *Més avall*, tan aglutinat, que d'aquí es forma el diminutiu-hipocorístic *més-avallet*, ja usat pels literats més formalistes del segle passat: «*més avallet* de esta, la casa de un tal Casas de Palla, ahont és casada --- Roseta --- pagesos rics de Sant Just, y tenen bastanta mainada», B. de Maldà (*Excursions*, p. 110); «pertanyia 'l quart cobert al capellà de la casa, del qual ja 'n parlarem *més avallet*», FPBriz (*Lo coronel d'Anjou*, 19).

Molt idiomàtica del català és la construcció d'*avall* amb caràcter preposicional, però postposat: *escala avall*, *muntanya avall*, *rostos avall*. Ja la trobem a l'E. Mj. si bé llavors combinada amb *per* anteposat: «apaguí lo lum e aní-me'n envers la porta de la cambra, e doní tal colp del front, que la sanc ne anà *per la cara aval*; e axí torbat e ofés, esderoqué-m *per la scala aval*, no pas comptant los graons, mas ---», BMetge (*La Velletona*, Riquer, *Ob. de BMetge*, 102.5). Diu el ca, parlant de l'home: «vaig-li a caça sovint, e en rep molt mala dentada de diverses altres bèsties; derrocme per roques e *per tossals avall* ---», Eiximenis (*Terç*, NCl. vi, 127). «Lo monestir, ay!, ja no troba: / gran devessall / se l'emportava *rost avall* / a tomballons, / monjos, capella, torreons, / altars y marbres», *Canigó* ix, v. 461.

Locució que sovint s'oposa amb la corresponent locució d'*amunt*: «aixecant-se inquiet y passejant-se eixida *amunt* y eixida *avall*», Argullol (*La Guerra*, 20), «comensa altre cop a passejar-se sala *amunt* y sala *avall*», FPBriz (*Coronel d'Anjou*, 30). O bé tot sol: «baxan *escala avall*», «resà fervorosa pregària, lliscant-li les llàgrimes *cara avall*»; «a cavall del matxo --- lo mànec del fuet ficat *esquena avall*, entre gec y camisa, venia de Camprodon», Bosch d. I. Tr. (*Lena*, 274, 254, 19); «les llàgrimes se li escorregueren *coll avall*», Pons Mass. (*Trascant p. l. S.*, 14); «l'infantó dorm vora 'l comte / en un bressolet daurat, / cada volta que se'l mira / li torna 'l plor *cara avall*», Verdaguier (*Lleg. de Montserrat*, 52).

Girar avall terme pastoral oposat a *tendre ensús*, parlant del pastoreig dels animals: prohibit allò als pastors de ramades pirinenques, perquè a les parts baixes l'herba és més grassa i haurien hagut de pagar més d'arrendament dels emprius: «que cascú jaén en son cortal, aja a tendre ensús, e *gire avall*, pac lo ban; e si jau en alberc, e *gira avall* per péxer, pac lo ban» a. 1309 (doc. copiat en el Ll. Roig de Prats de Molló, el 1643?, f° 81r^o). Semblants a la parella en *avall/en amunt*, s'han usat sempre *per avall/per amunt*, expressant locació més ampla i vaga; sovint, a causa de la r (tal com *caragol* > *cargol*, *veremar* > *vermar*) s'han pronunciat popularment amb reducció *per'munt*, *per'vall*:

en les receptes valencianes de Mtre. Joan, a. 1466, ja trobem *per avall* fent joc amb *per munt* (BABL vii, 321).

Substantivant-ho amb caràcter de topònims, en alguns pobles empordanesos (Vila-sacra) distingeixen dos ravals del poble amb les designació *par món* i *par bál*: aquell situat en el perímetre N., aquest en el S., del poble. D'aquí es deriva popularment en certes zones valencianes, un verb parasintètic *peravallar* 'tirar costa avall': «allí el camí es comença a *peravallar*», Ontinyent (1962). A CAP hem citat la combinació *el cap-davall*: en el valencià de Llíber, però ho pronuncien amb *-de-*: *el kabdevál* és el nom que allí donen a l'extrem O. del poble. A l'Alt Aragó ho contrauen en *cab-bajo*: «pasando por el *kabòbábo* de este prado ---», Saqués de Tena (1966).

Així com de l'adverbi *davall* es deriva el ca/dal verb *davallar*, a l'E. Mj. també s'havia format, partint de *avall*, una variant *avallar*, amb el mateix sentit, que ja se'ns fa trobadissa en el S. XIII: «un papagay estava en un arbre, e dehia a les bugies que no ---, e les bugies no escoltaven ses paraules; --- lo papagay *avallà* del arbre e més-se enfre les bugies per ço que l'ohissen ---»; «aquell comte *avallà* de son cavall», Llull (*Blanq.* i, 267.25; *Merav.* i, 102); V.-ne més exs. en el gloss. de les *VidesR* i el d'*avallarne* que cito a *VENIR* d'un doc. de 1304 (Finke, *Acta Ar.* III, 123). En avançar l'E. Mj. la llengua l'eliminà, a profit de *davallar*, i a penes en resta memòria: llevat que certs valencians, en el refrany conegut, en lloc de *davallar*, diuen encara: «el casament y la mortalla del Cèl *avalla*» (MGadea, *T. del Xè* III, 23; no deu ser un cas de la pèrdua valenciana de *d-*, com en *estral*, *espertar* etc., de forma diferent).

Era una formació paral·lela a la del fr. ant. *avaler* 'baixar' i oc. ant. *avalar* id., que en aquestes llengües tingueren tanta o més vitalitat que el concurrent *devalar*, *-ler*, espt. en gascò antic *avarar*, *ab-* (V. supra la cita de 1440, sobre *barèlhe* 'valleta'), i el participi, *abaràn* «descendant, diminuant» a Bigorra, a. 1313 (*Libre Vert de Benac*, 141, § 17).

En francès, on també ha acabat per antiquar-se en el seu significat primitiu, va descabdellar molt els seus usos. I també, incloent-n'hi de sentits translàtics. Per exemple: 'empassar-se (menjar)'. I aplicacions econòmiques. D'on, el derivat *aval* 'garantia financera que es posa al peu d'un document', amb el nou verb *avalor* o *avalar* 'fornir aquesta garantia', acc. en la qual aquests mots han esdevingut internacionals: cat. *avalar* i *aval*, certament ja arrelats en el S. XIX i abans (tot i que no els recullin els diccs. abans del *DOrt.*): «La lletra comercial --- fins a 90 dies, és perfectament bona i --- hauria de ser la --- única ---: el descompte d'aquesta lletra en totes les seves formes, el seu *aval* i fins l'acceptació, que tant s'estila a Anglaterra --- és l'operació més netament bancària ---», Coromines (*Causas de la crisi bancària*, 1924, *Di. i Rec.* II, 396.1). *Avalar* [*DOrt.*]; *avalador* [id.].

Davall. Tal com *damunt* en lloc de *amunt*, o com *de fora*, *dessota* etc. junt amb *fora*, *sota* (*dins*/arcaic